

Универзитетско образовање је темељ привредног развоја. Привредни развој је основа бољег живота, а свако од нас тежи бољем животу. Универзитетско образовање није важно зато што је „лепо“ бити образован и зато што је знање „добро“ само по себи, већ зато што се, кроз такво образовање, на средњи и дужи рок решавају економски проблеми.

Универзитетско образовање треба да буде масовно. Горња граница броја уписаних студената треба да буде бројност целе генерације која по узрасту доспева до уписа на факултете. Ове године, од око 91000 деце рођене у Србији ван територије Косова и Метохије, на приватне и државне универзитете уписано је око 61000 студената, што је приближно две трећине генерације.

1. Настава на државним универзитетима је довољно добра. Упоредива је са наставом на пристојним универзитетима у развијеним земљама и у довољној мери оспособљава студенте за наставак професионалне каријере. О томе сведочи велики број дипломаца домаћих државних универзитета који су запослење нашли у иностранству, у струци. Уопште, тежиште расправа о реформи високог школства треба преместити са редовних на докторске студије. Поред поправљања, усавршавања и модернизовања, треба све време имати на уму да најбоља настава на редовним студијама повећава успех за свега неколико процената и да је најгора настава, настава које нема.

Настава на државним универзитетима је довољно добра. Упоредива је са наставом на пристојним универзитетима у развијеним земљама и у довољној мери оспособљава студенте за наставак професионалне каријере.

2. Целокупно приватно високо школство (приватни универзитети, факултети и више школе) треба укинути. Мора се, при томе, обезбедити квалитетним наставницима са укинутих приватних факултета да добију посао на државним факултетима под условом да су бољи од наставника на државним факултетима. Веома добрим наставницима са приватних факултета треба обезбедити радно место на државним факултетима и када

су по квалитету једнаки наставницима запосленим на државним факултетима. Почетком ове школске године (октобар 2010. године), акредитовано је седам државних и пет приватних универзитета и, отприлике, сваки седми студент студира на неком приватном факултету. Треба истаћи да велика приватна и државна предузећа, приликом запошљавања, предност дају кандидатима који имају диплому државних универзитета.

3. Приватно високо школство постоји и опстаје на основи снижавања критеријума са државних факултета. У суштини, на приватним факултетима плаћање (више) школарине обезбеђује полагање испита.

4. Универзитетско образовање (високо школство) толико је сложено и толико важно за добробит заједнице да не може бити препуштено приватним предузетницима.

То је комплексан систем, одлуке морају бити промишљене и промене се морају уводити постепено.

5. Број буџетски финансираних студената који се уписују на студије из области основних наука, техничких наука и математике, треба, у року од пет до седам година, повећати са садашњих око једне трећине на око две трећине укупног броја. У првој фази треба повећати број буџетски финансираних студената из поменутих области, без смањивања броја уписаних студената друштвених наука (до чега може доћи тек касније, у другој фази). Ако је држава боље организована, већи број високообразованих стручњака из природних и техничких наука брже доводи до знатно веће стопе привредног развоја (Кина – око десет година), у случају лошије организоване државе тај процес је нешто спорији (Индија – око петнаест година).

Ако је држава боље организована, већи број високообразованих стручњака из природних и техничких наука брже доводи до знатно веће стопе привредног развоја (Кина – око десет година), у случају лошије организоване државе тај процес је нешто спорији (Индија – око петнаест година).

6. Тврдња да „већи број високообразованих убрзава исељавање најбољих, па је тако, за заједницу, губитак“ није тачно. Држава мора да омогући масовно високо образовање

упркос томе што ће многи добри студенти по завршетку студија напустити земљу. Пример Кине је, опет, поучан. У последњих двадесетак година ову земљу напуштало је, у просеку, око 120000 студената годишње. Пре петнаестак година, готово нико се није враћао, пре 6–7 година враћала се трећина оних који су отишли, а данас (2010. године), најзад, већина дипломаца кинеских универзитета не жели ни да напушта своју земљу, јер сматра да су услови за живот и рад у Кини бољи од услова у САД.

7. Одлазак најбољих дипломаца у иностранство није процес који се не може, упорним радом, преокренути.

8. Треба повећати број стипендија за докторске студије. Ове године број стипендија за докторске студије износи нешто преко пет стотина. Тај број треба повећати на хиљаду годишње, од чега четири петине треба да буду последипломци из области основних наука, техничких наука и математике.

9. Суштински недостатак државних универзитета је непостојање довољно добрих докторских студија. Основни разлог за то је мањак добрих наставника. (Наставници су доктори наука у звањима доцент, ванредни професор и редовни професор).

10. Темељни стручни критеријум да наставника назовете добрим или не је да ли има или нема објављене чланке у часописима на СЦИ листи (природне науке, техничке науке и математика) или на ССЦИ листи (друштвене науке). Нема бољег критеријума, а критеријум мора да постоји.

11. Ако неко жели да буде наставник на универзитету, мора да објављује чланке у референтним међународним часописима (часописи на СЦИ и ССЦИ листи).

12. Критеријуми за избор у наставничка звања на државним универзитетима треба да буду строжи. Садашњи закон предвиђа, уз остале услове, лакше за испуњавање, да доцент мора имати бар један чланак у часописима на СЦИ листи, ванредни професор три а редовни пет. Бројеве 1, 3 и 5 треба променити у бројеве 3, 6 и 12 (за основне науке, техничке науке и математику) и у бројеве 2, 3 и 6 (за друштвене науке). Нове критеријуме треба увести у року од пет до седам година.

13. Треба увести два нова наставничка звања: предавач и виши предавач (lecturer and senior lecturer). Ти наставници бавили би се превасходно наставом и не би морали да имају истраживачку компоненту у својој стручној биографији.

Број објављених чланака у часописима на СЦИ и ССЦИ листи не служи само као најважнији критеријум за вредновање наставника већ као и најважнији критеријум за вредновање универзитета као целине у светским оквирима.

14. Број објављених чланака у часописима на СЦИ и ССЦИ листи не служи само као најважнији критеријум за вредновање наставника већ као и најважнији критеријум за вредновање универзитета као целине у светским оквирима. На такозваној Шангајској листи (ранг-листа пет стотина најбољих светских универзитета) бодују се: број наставника нобеловаца (Филдсова медаља је еквивалент Нобеловој награди за математику), број нобеловаца који су бивши студенти тог универзитета, број високо цитираних истраживача – наставника у одређеним научним областима, број истраживача – наставника који су објавили чланке у часописима *Science* и *Nature*, број чланака у часописима на СЦИ и ССЦИ листи које су објавили запослени на датом универзитету и бројност наставног особља. Љубљански универзитет, једини присутан на Шангајској листи од универзитета са простора некадашње Југославије, нема нобеловце – наставнике, нема нобеловце – бивше студенте и нема наставнике – високо цитиране истраживаче, али наставници запослени на овом универзитету објављују знатно више стручних чланака на СЦИ и ССЦИ листама од универзитета у окружењу. Критеријуми за избор у наставна звања на Љубљанском универзитету су, такође, строжи од критеријума на универзитетима у окружењу.

15. Једини сигуран пут да неки српски универзитет доспе на Шангајску листу, међу пет стотина најпрестижнијих светских универзитета води кроз повећање броја објављених чланака на СЦИ и ССЦИ листама, од стране аутора-- – наставника на том универзитету.

16. Демократске процедуре имају своја ограничења. Не може се таквим, демократским процедурама, одлучивати о строжим условима за избор у наставничка звања, или о већем броју буџетски финансираних студената из области природних наука, техничких наука и математике. Или о већем издвајању из буџета за образовање, високо школство и науку, иако је кризно време. А такве одлуке, због економског развоја, морају да се донесу и да се спроведу.

Шеснаест теза о универзитетском образовању у Србији 2010.

Пише: Небојша Васовић
среда, 24 новембар 2010 20:14

Треба истаћи, још једном, да је универзитетско образовање важно због привредног развоја, а не зато што је „лепо“ бити образован.